

COMUNICAT TÈCNIC CT-01/2017

Associacions, fundacions i altres entitats sense ànim de lucre

Andorra la Vella, 1 de març del 2017

Distingits/des senyors/es,

Els organismes sense ànim de lucre (d'ara en endavant, OSAL) juguen un rol essencial en l'economia mundial i en moltes economies nacionals i sistemes socials. Els seus esforços complementen les accions governamentals i empresarials en matèria de provisió de serveis i necessitats essencials a persones sense recursos de tot el món.

El Grup d'Acció Financera (GAFI) ha reconegut la importància vital d'aquests OSAL, així com la dificultat de facilitar assistència a aquells que ho necessiten, freqüentment quan es troben en àrees i zones de conflicte.

En aquest sentit, en el marc de la campanya global que existeix contra el finançament del terrorisme, segons indica el GAFI, els terroristes o organitzacions terroristes utilitzen o abusen d'OSAL per moure fons, obtenir suport logístic, captar terroristes o donar qualsevol altre tipus de suport a organitzacions terroristes, terroristes o les seves operacions.

Aquest abús d'alguns OSAL en el context internacional no únicament facilita les activitats terroristes, sinó que també perjudica la confiança dels donants i la reputació i integritat de la majoria dels OSAL.

És per això que el GAFI considera que la protecció dels OSAL en relació amb el finançament del terrorisme és un component crític de la lluita global contra el terrorisme i el seu finançament, i també, un element necessari per protegir i preservar la integritat i reputació dels OSAL i la confiança dels seus donants.

En el marc d'aquestes tasques de protecció, els OSAL han d'aplicar un enfocament basat en el risc per tal de detectar i mitigar aquell al que puguin estar exposats.

Per això, cal tenir present que els factors que contribueixen a que el risc sigui més elevat són, entre altres, els següents:

1. En relació a la zona d'actuació dels OSAL, els que operen en el context internacional, i, particularment, en zones de conflicte (per exemple, zones o àrees pròximes a

emplaçaments on existeix una amenaça terrorista activa) presenten un risc més alt i han de ser més curosos en la utilització dels fons que puguin enviar a l'exterior.

2. Pel que fa al tipus d'activitats dels OSAL, aquells que realitzen activitats relacionades amb serveis socials, educació, sanitat o cooperació internacional presenten més risc que els que desenvolupen un altre tipus d'activitat.

En aquest context, i en col·laboració amb el sector, el Principat d'Andorra ha realitzat un estudi nacional de risc (NRA) a través del qual s'ha identificat i avaluat el risc al que està exposat el sector dels OSAL a Andorra, amb la finalitat de facilitar una prevenció i un control necessari i establir mecanismes de lluita més efectius.

1. Principals conclusions de l'avaluació del risc nacional associat als OSAL

En el context andorrà, el risc de finançament de terrorisme associat als OSAL és, amb caràcter general, moderat, compte tingut que:

- Fins a la data, al Principat d'Andorra, no s'han registrat casos de finançament del terrorisme en els quals hi hagi cap OSAL involucrat de forma directa o indirecta.
- L'estructura i activitat del sector dels OSAL presenta un perfil de risc moderat/baix donat que:
 - Predominen els OSAL dedicats a activitats "lúdiques" com poden ser els esports, lleure, art, cultura, defensa o representació d'interessos, en lloc d'OSAL amb activitats de "serveis" com podrien ser serveis socials, educatius, sanitaris, cooperació internacional, etc.
 - L'àmbit d'actuació de la major part dels OSAL sol ser el nacional en lloc de l'internacional.
 - Els OSAL que operen de forma internacional tenen un volum d'activitat limitat.

No obstant això, tots els OSAL del Principat d'Andorra han de tenir present el risc al que estan exposats, extremar les precaucions i prendre totes les mesures que siguin necessàries per tal de mitigar-los.

2. Principals mètodes utilitzats per abusar dels OSAL

De conformitat amb els estudis de tipologies realitzats pel GAFI i altres organismes, els principals mètodes o risc d'abús que poden patir els OSAL són, entre altres, els següents:

1. Desviament de fons

Una part o la totalitat dels fons obtinguts de forma caritativa podrien ser desviats a persones, activitats o organitzacions amb possibles vinculacions amb el terrorisme. Aquest desviament el poden portar a terme tant personal del propi OSAL com persones externes (exemple: recaptadors de fons o entitats col·laboradores).

En aquest context, és fonamental que la utilització dels fons obtinguts estigui monitoritzada, amb la finalitat de poder determinar de manera clara la seva

traçabilitat i que, efectivament, s'han utilitzat per a les finalitats previstes. Això és particularment rellevant quan els fons obtinguts són enviats a zones de conflicte.

2. Afiliacions amb altres entitats vinculades amb el terrorisme

L'OSAL, o el seu personal col·laborador, podria tenir vincles amb activitats o organitzacions terroristes, col·laborar, donar suport o promoure el terrorisme.

3. Suport a activitats diferents a les del seu objecte social

Tot i que el seu objecte social o col·lectiu beneficiari són legítims, l'entitat acaba donant suport o promou activitats relacionades amb el terrorisme (exemple: entitats religioses o educatives amb un clar missatge a favor del terrorisme).

4. Suport en el reclutament de terroristes

Els recursos de l'entitat poden ser utilitzats per organitzar reunions o activitats que donen suport al terrorisme, reclutar i formar persones amb la finalitat de preparar atacs terroristes, donar suport financer a familiars d'aquestes persones, publicar material que evoca el terrorisme, etc.

5. Representació falsa

Sota l'aparença d'una entitat legítima o utilitzant la identitat d'una tercera entitat, s'obtenen recursos o es porten a terme activitats que donen suport o promouen el terrorisme.

3. Indicadors de risc

A continuació s'enumeren una sèrie d'indicadors de risc que, de manera separada o conjunta, podrien ser susceptibles de comportar finançament de terrorisme.

Aquest llistat és enunciatiu i no limitatiu:

Indicadors relacionats amb les donacions

1. Elevades donacions d'entitats o societats estrangeres al compte d'un OSAL, especialment quan no existeix una clara vinculació entre les entitats.
2. El nombre de petits dipòsits o transferències al compte d'un OSAL s'ha incrementat sense causes que ho justifiquin.
3. Donacions relativament elevades i d'importos no adequadament justificats, especialment si es fan en diners en efectiu.
4. Múltiples dipòsits en efectiu en un compte personal descrits com a "donacions" o "contribucions a l'ajuda humanitària" o similars.
5. Múltiples dipòsits en efectius acompanyats d'instruccions per a ser transferits a una persona o entitat ubicada en una jurisdicció d'alt risc.

6. Un elevat percentatge de donacions/fons a un OSAL tenen el seu origen o destí en tercers països que no es corresponen amb la ubicació financera del donant.
7. Donacions d'import elevat a un OSAL realitzades per persones fictícies o per persones que demanen voler romandre en l'anonimat.
8. Una persona rep donacions en un compte bancari previst per rebre donacions caritatives i transfereix diners a organitzacions que han estat vinculades al finançament del terrorisme.
9. Donacions a OSAL previstes únicament per una quantitat reduïda de beneficiaris.
10. Dipòsits utilitzant una combinació atípica d'instruments monetaris per una activitat legítima.
11. OSAL que, en principi, no es dediquen a l'ajuda humanitària però envien diners a zones de conflicte o jurisdiccions d'alt risc.
12. OSAL que no poden justificar l'origen de les donacions rebudes.
13. OSAL que no poden justificar degudament l'aplicació de les donacions rebudes.

Indicadors relacionats amb les transaccions

14. Despeses o operacions dels OSAL que no semblen estar relacionades amb la seva activitat declarada.
15. Utilització d'OSAL per vendre béns.
16. El pagament dels béns adquirits per un OSAL és realitzat a una tercera persona i no a l'importador o proveïdor.
17. Les despeses que hauria de tenir un OSAL no són proporcionades amb les seves activitats.
18. Operacions realitzades en comptes d'OSAL que són inconsistents amb el patró i el volum de l'organització.
19. Operacions caracteritzades per elevats fluxos en períodes de temps curts i involucrant diversos OSAL que tenen vincles no justificats (per exemple, mateixa direcció).
20. Transferències de la majoria dels fons recol·lectats a àrees geogràfiques habitualment considerades/utilitzades per activitats o iniciatives relacionades amb el finançament del terrorisme.
21. Persones que dipositen fons en diversos comptes (dels que són titulars/autoritzats) i demanen que els fons siguin transferits a ells mateixos a l'estranger amb la finalitat de ser donats.
22. Reiterades contribucions en diners en efectiu a comptes d'OSAL que són immediatament transferides a altres comptes de persones físiques o jurídiques.

23. Els fons dels OSAL estan dipositats als comptes personals de persones físiques.
24. Els comptes que ostenten els OSAL s'utilitzen tant per a finalitats privades o particulars dels seus membres com per a les pròpies activitats de l'OSAL.
25. Els OSAL estructuren operacions per tal de no sobrepassar els llindars d'identificació o comunicació que estableix la llei o evitar sospites.
26. Les transferències o moviments de fons que sol·liciten els OSAL estan vagament justificats.
27. Persones o entitats vinculades amb el terrorisme transfereixen fons a comptes oberts en nom de l'OSAL o els seus membres.

Indicadors relacionats amb la gestió

28. Canvis freqüents en les persones autoritzades o apoderades dels OSAL.
29. Canvis freqüents en el nom d'un mateix OSAL.
30. Recepció de fons procedents d'altres OSAL recentment constituïts.
31. Apropiació indeguda de fons (exemple: els fons es retiren dels comptes bancaris abans de ser utilitzats en les activitats socials dels OSAL).
32. Publicitat falsa o inexistent d'un OSAL.
33. OSAL que no estan registrats en països on existeix l'obligació legal d'estar registrat.
34. Opacitat en la gestió i presa de decisions.
35. Utilització de documentació falsa per part dels representants d'OSAL.
36. Els representants o membres d'OSAL viatgen freqüentment a zones de conflicte o jurisdiccions d'alt risc.
37. Els representants o membres d'OSAL estan relacionats amb el terrorisme o el seu finançament.

4. Mesures a aplicar pels OSAL

La Llei 28/2008, de l'11 de desembre, de modificació de la Llei de cooperació penal internacional i de lluita contra el blanqueig de diners o valors producte de la delinqüència internacional del 29 de desembre del 2000 incorpora la disposició addicional primera, en el següents termes:

"1. La Junta Directiva de les associacions que es regeixen per la Llei qualificada d'associacions, del 29 de desembre del 2000, i el seu personal amb responsabilitats de gestió, han de vetllar perquè aquestes associacions no siguin utilitzades per canalitzar fons o recursos a les persones i entitats vinculades a grups o organitzacions terroristes, d'acord amb el previst en la legislació reguladora de la prevenció i bloqueig del finançament del terrorisme.

A aquest efecte, totes les associacions han de conservar durant cinc anys registres amb la identitat de totes les persones que rebin fons o recursos de l'associació, així com els llibres registres a què es refereix l'article 28 de la Llei qualificada d'associacions. Aquests llibres i registres han d'estar a disposició dels responsables del Registre d'Associacions, i també dels òrgans administratius o judicials amb competències en l'àmbit de la prevenció o persecució del terrorisme.

2. Les obligacions establertes a l'apartat 1 anterior són aplicables a les fundacions o altres organismes sense ànim de lucre, amb el benentès que en aquests casos correspon al protectorat, patronat o l'òrgan de representació pertinent que gestioni els interessos de l'organització, el compliment d'aquestes disposicions."

Amb la finalitat de complir amb la normativa aplicable abans descrita, a continuació es detalla una guia orientativa de les actuacions que han de portar a terme els OSAL per tal de lluitar contra el blanqueig de capitals i finançament del terrorisme:

1. Identificar i comprovar la identitat de totes les persones que rebin fons o recursos de l'entitat, així com també conservar durant cinc anys aquests registres.
2. Implementar procediments per garantir la idoneïtat professional i ètica dels membres dels òrgans de govern i altres càrrecs de responsabilitat dins l'entitat (directius, apoderats, etc.) i la seva elecció o cessament.
3. Conservar registres o actes de les decisions que es prenen en els òrgans de govern,
4. Assignar al personal amb responsabilitat dins de l'entitat la funció de vetllar per tal de que aquesta no sigui utilitzada per al blanqueig de capitals o finançament del terrorisme (per exemple, canalitzar fons o recursos a persones o entitats vinculats amb grups o organitzacions terroristes).

En aquest sentit, s'han d'establir procediments a l'objecte de, com a mínim:

- a) verificar que s'abstenen de realitzar activitats diferents al seu objecte social o col·lectiu beneficiari,
 - b) verificar que hi ha criteris clars de selecció de projectes o activitats a realitzar,
 - c) verificar que s'analitzen i valoren els riscos intrínsecs dels diferents projectes o activitats que poden desenvolupar,
 - d) garantir l'aplicació adequada dels seus fons i recursos,
 - e) seleccionar i conèixer les contraparts amb les que actuen amb la finalitat de verificar la seva honorabilitat i determinar que no estan relacionades amb el blanqueig de capitals i finançament del terrorisme,
 - f) conèixer i controlar l'activitat dels que operen en nom de l'entitat.
5. Aplicar controls efectius per garantir el compliment de les seves funcions tenint en compte el risc que s'identifiqui en les seves activitats en termes de blanqueig de diners

i finançament del terrorisme, intensificant el control sobre les activitats o projectes que presenten un risc més alt.

Aquestes actuacions s'han d'atendre sense perjudici de les disposicions legals ja establertes en la Llei 11/2008 del 12 de juny, de fundacions i en la Llei qualificada d'associacions del 15 de desembre del 2000.

Restem a la seva disposició per a qualsevol aclariment complementari, i aprofitem l'avinencesa per a saludar-los atentament.

Carles FIÑANA PIFARRÉ
Cap de la UIFAND